

voorbereidend onderzoek
gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur

regio Kust-Polders-Westhoek
landbouw-, natuur- en bosgebieden “Kustpolders van Jabbeke en
Oudenburg”

procesnota 1.1

23 april 2013

Inleiding

Het **Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen** wil de open ruimte in het buitengebied maximaal vrijwaren voor landbouw, natuur en bos. De Vlaamse overheid zal daarom op termijn 750.000 ha agrarisch gebied, 150.000 ha natuurgebied, 53.000 ha bosgebied en 34.000 ha andere groengebieden vastleggen in bestemmingsplannen. Ten opzichte van 1994 betekent dit een toename van 38.000 ha natuurgebied en 10.000 ha bosgebied en een afname van 56.000 ha landbouwgebied.

In 2001 besliste de Vlaamse Regering de afbakening de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) aan te pakken in twee fasen.

- In een eerste fase werd in 2003 ca. 86.500 ha bestaand natuurgebied aangeduid als onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN).
- In een tweede fase worden sinds 2004 de landbouwgebieden en de resterende natuur- en bosgebieden afgebakend.

Van 2004 tot 2009 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen een **ruimtelijke visie uit op landbouw, natuur en bos**, voor dertien buitengebiedregio's. De visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. Ze vormt de basis voor de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen.

Voor elk van de dertien regio's heeft de Vlaamse Regering de visievormingsprocessen afgerond met een beslissing over het actieprogramma voor de op te maken ruimtelijke uitvoeringsplannen. Voor de landbouwgebieden waar de bestemming van het gewestplan zeker behouden kan blijven, besliste de regering om de bestaande agrarische bestemmingen te herbevestigen. Op die manier is midden 2009 reeds ca. 538.000 hectare agrarisch gebied vastgelegd. De resultaten van deze overlegprocessen zijn consulteerbaar op www.vlaanderen.be/agnas.

Op 7 mei 2010 besliste de Vlaamse Regering over de verdere voortgang van het afbakeningsproces. Er is een coördinatieplatform opgericht met o.m. vertegenwoordigers van de verschillende beleidsvelden en de natuur- en landbouworganisaties. Dit platform volgt de uitvoering van de afbakening op. Het bekijkt voor welke gebieden gestart kan worden met de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en bewaakt de gelijktijdige voortgang van de realisatie van de doelen voor landbouw, natuur én bos. De Vlaamse overheid stelde een administratieoverschrijdend team samen dat deze plannen voorbereidt en het vooroverleg met de betrokken lokale besturen en middenveldorganisaties organiseert.

In een **gebiedsgericht programma** is specifiek bepaald voor welke gebieden in 2010 effectief gestart zal worden met de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Voorliggende nota is een procesnota die aangeeft op welke wijze het vooroverleg met de betrokken actoren gevoerd zal worden voor de opmaak van het **gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan "Kustpolders van Jabbeke en Oudenburg"** in de **regio Kust-Polders-Westhoek**.

Voor meer info over het planningsproces kan u terecht bij:

Ruimte Vlaanderen

Christophe Vandevoot, projectleider AGNAS

Koning Albert II-laan 19 bus 11, 1210 Brussel

telefoon 02 553 83 96

fax 02 553 83 85

email: agnas@rwo.vlaanderen.be

website: www.vlaanderen.be/agnas

1 Doel van de nota

Voorliggende nota is een procesnota die aangeeft op welke wijze het vooroverleg met de betrokken actoren gevoerd zal worden voor de opmaak van het **gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Kustpolders van Jabbeke en Oudenburg”** in de **regio Kust-Polders-Westhoek**.

Met deze eerste procesnota start de Vlaamse overheid het overlegproces voor de concrete uitwerking van het ruimtelijk uitvoeringsplan op. De procesnota beschrijft de relevante planningsprocessen en beslissingen die vooraf gingen en de wijze waarop het overleg en de besluitvorming in het komende overlegproces gevoerd zal worden. Uit de analyse van de voorafgaande processen is in de procesnota een eerste programma van onderzoek en overleg uitgewerkt dat in de opstartfase in overleg met de betrokken actoren verfijnd en aangevuld zal worden.

Naarmate het proces vordert, zal de procesnota geactualiseerd worden en rapporteren over de reeds gezette processtappen.

2 Situering van het plangebied en de plandoelstellingen

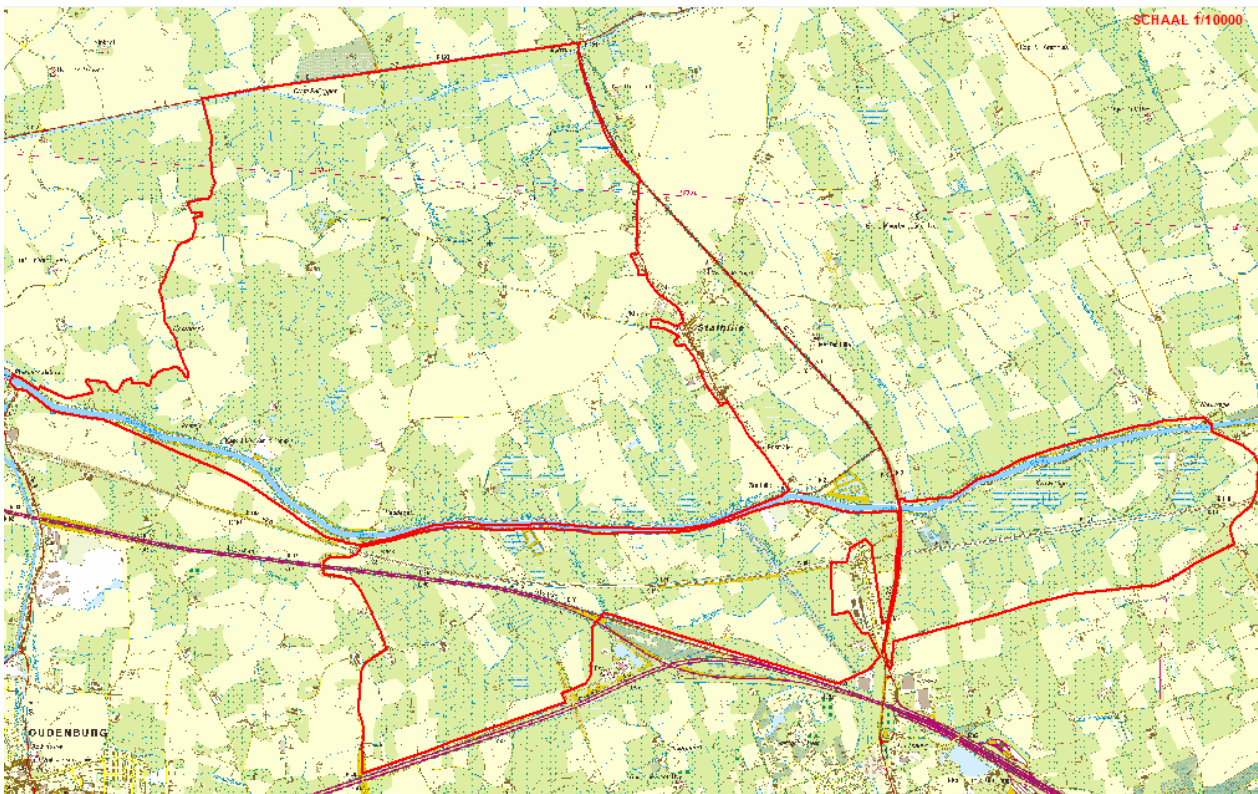
Het plangebied omvat de poldergebieden van Pompje en het noordelijk deel van de Ettelgemse Gemene Weiden op het grondgebied van Oudenburg en de omgeving van Palingpot op het grondgebied van De Haan. Op het grondgebied van Jabbeke gaat het om de poldergebieden Kwetshage, Paddegat, de polders ten westen van Stalhille, het zuidelijk deel van de Ettelgemse Gemene Weiden en de polders nabij de Jabbeke stationswijk tussen de E40 en het kanaal Brugge-Oostende. Het plangebied ligt volledig binnen de provincie West-Vlaanderen. *(zie hiervoor kaart 1, 2, 3 en 4)*

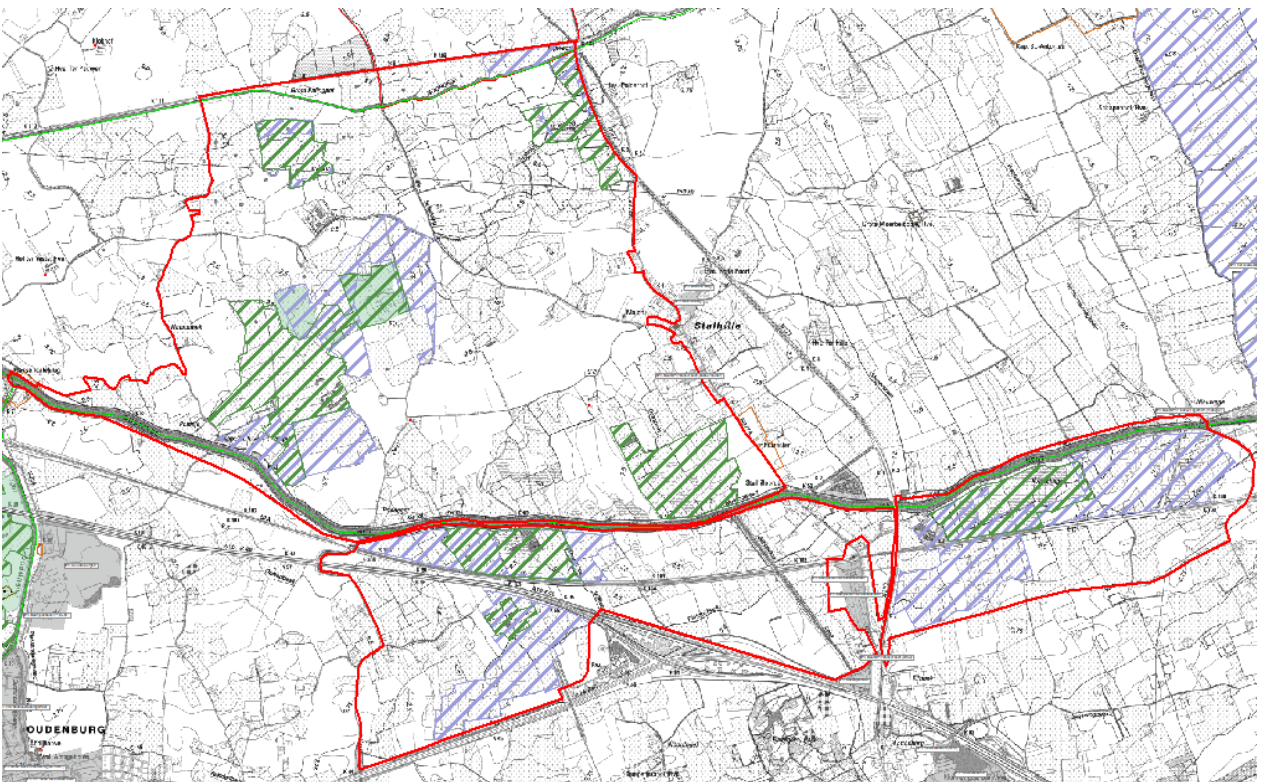
De doelstelling van het op te maken gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan is uitvoering geven aan de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) inzake de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur zoals nader uitgewerkt in de ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos in de regio Kust-Polders-Westhoek.

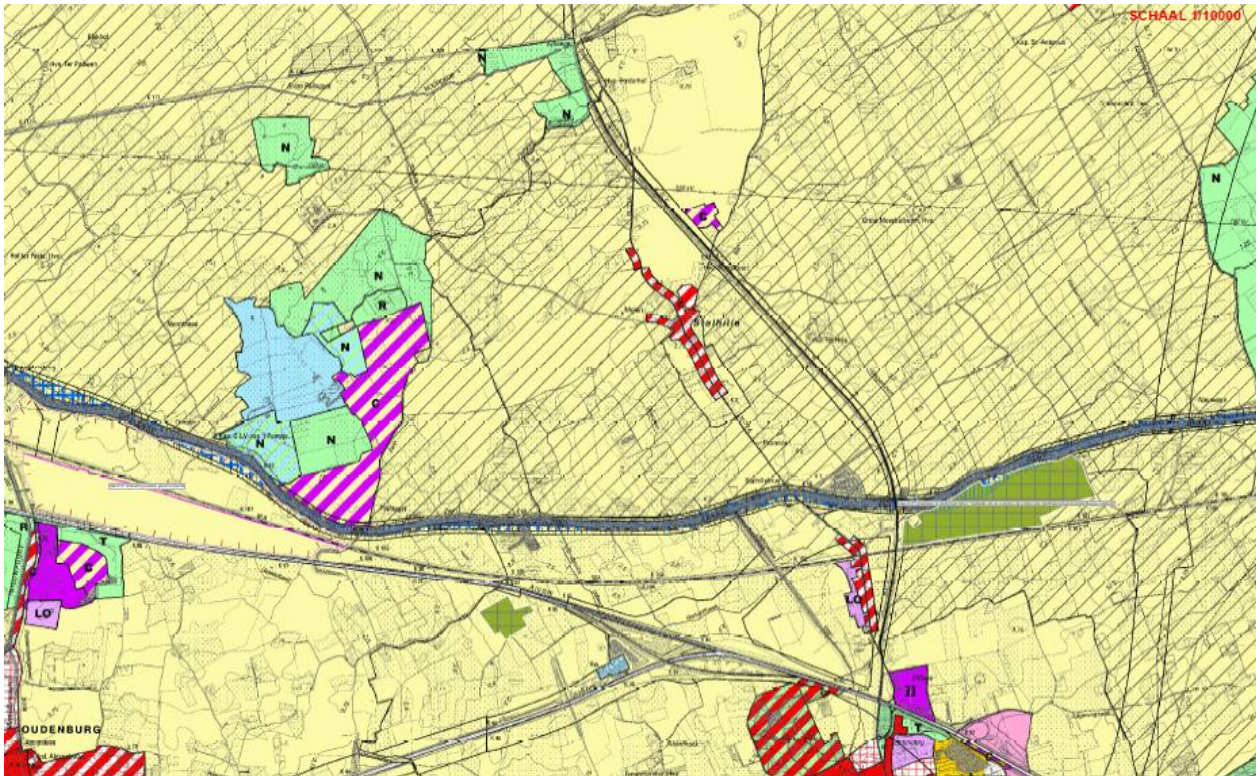
Daarnaast zal de ankerplaats die binnen de RUP-perimeter gelegen is, en die reeds definitief aangeduid is, ruimtelijk vertaald te worden als erfgoedlandschap.

Het plan zal de daarvoor noodzakelijk bestemmingen en stedenbouwkundige voorschriften vastleggen op perceelsniveau.

De perimeter van het plangebied zoals aangegeven in deze agenderingsnota is indicatief en opgesteld op basis van de huidige inzichten. Indien bij de verdere uitwerking van het gebied of uit het overlegproces zou blijken dat het wenselijk is het plangebied uit te breiden of in te beperken, kan de perimeter desgevallend aangepast of verfijnd worden.

3 Planningsprocessen en beleidsbelissingen waar het plan uitvoering aan geeft

3.1 Ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos regio Kust-Polders-Westhoek

Voor de buitengebiedregio Kust-Polders-Westhoek werd het afbakeningsproces voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur opgestart begin 2005.

In een verkenningsfase werd via een consultatie van de betrokken gemeenten, provincies en voornaamste belangengroepen gepeild naar inzichten op de gewenste natuurlijke en agrarische structuur. Samen met de inzichten vanuit de Vlaamse administratie en binnen het kader van de richtinggevendende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) werd op basis hiervan een eerste aanzet tot gewenste ruimtelijke structuur uitgewerkt in een verkenningsnota. Deze verkenningsnota werd voor formeel advies voorgelegd aan de betrokken gemeenten, provincies en belangengroepen. In juni 2005 werden een reeks overlegsessies georganiseerd waarbij de actoren hun adviezen konden toelichten en gepeild werd naar de marges waarbinnen concepten bijgestuurd zouden kunnen worden. Na deze overlegronde werd een eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en een uitvoeringsprogramma opgemaakt en voor advies voorgelegd aan de betrokken actoren. De Vlaamse Regering nam op 31 maart 2006 akte van het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en uitvoeringsprogramma én de adviezen van de gemeenten, provincies en belangengroepen hierover.

Op 31 maart 2006 keurde de Vlaamse Regering de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 95.200 ha agrarisch gebied in de regio Kust-Polders-Westhoek goed, volgens de werkwijze vastgelegd in de beslissing van 3 juni 2005. Daarnaast werd op basis van een inventarisatie en verwerking van alle adviezen die uitgebracht werden door de actoren over het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en uitvoeringsprogramma een operationeel uitvoeringsprogramma opgesteld waarin de Vlaamse Regering de beleidsmatige prioriteiten voor het opstarten van de uitvoeringsacties bepaalde.

Krachtlijnen van de **ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos** voor het plangebied zijn:

- Binnen deze deelruimte bevinden zich grote aaneengesloten grondgebonden landbouwgebieden met daartussen complexen van ecologisch waardevolle poldergraslanden. Delen van deze complexen hebben een natuurbestemming.

Het ruimtelijk beleid is erop gericht deze natuurkernen te versterken alsook de samenhangende landbouwgebieden te vrijwaren voor het professioneel landbouwgebruik. Het ruimtelijk beleid is er tevens op gericht de ecologisch waardevolle graslanden te behouden en te versterken.

Tevens wordt het ontwikkelen van landschappelijk en ecologisch waardevolle lineaire elementen met recreatief medegebruik beoogt.

Het **operationeel uitvoeringsprogramma** formuleert voor het plangebied volgende actie (kaart 1):

- Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:
 - o Aanduiden van grote eenheid natuur ter bevestiging van de natuurontwikkelingswerken in de natuurcompensatiegebieden voor de uitbreiding van de haven van Brugge-Zeebrugge binnen de Ettelgemse Gemene Weiden, Palingpotweiden, het Pompje, Paddegat-Schobbejak en Kwetshage.
 - o Vastleggen van de afspraken binnen de ruilverkaveling Paddegat (Schobbejak)
 - o Aanduiden van natuurverwevingsgebied op basis van de aanwezige ecologische waarden en permanente graslanden

Vanuit de **adviezen** van actoren over het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur worden volgende voor het plangebied relevante elementen meegenomen in het verder overlegproces:

- Vanuit de landbouwsector is er vraag naar duidelijke afspraken en garanties voor het landbouwgebruik binnen gebieden die in aanmerking komen als natuur(verwevings)gebieden.

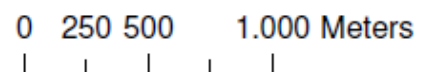
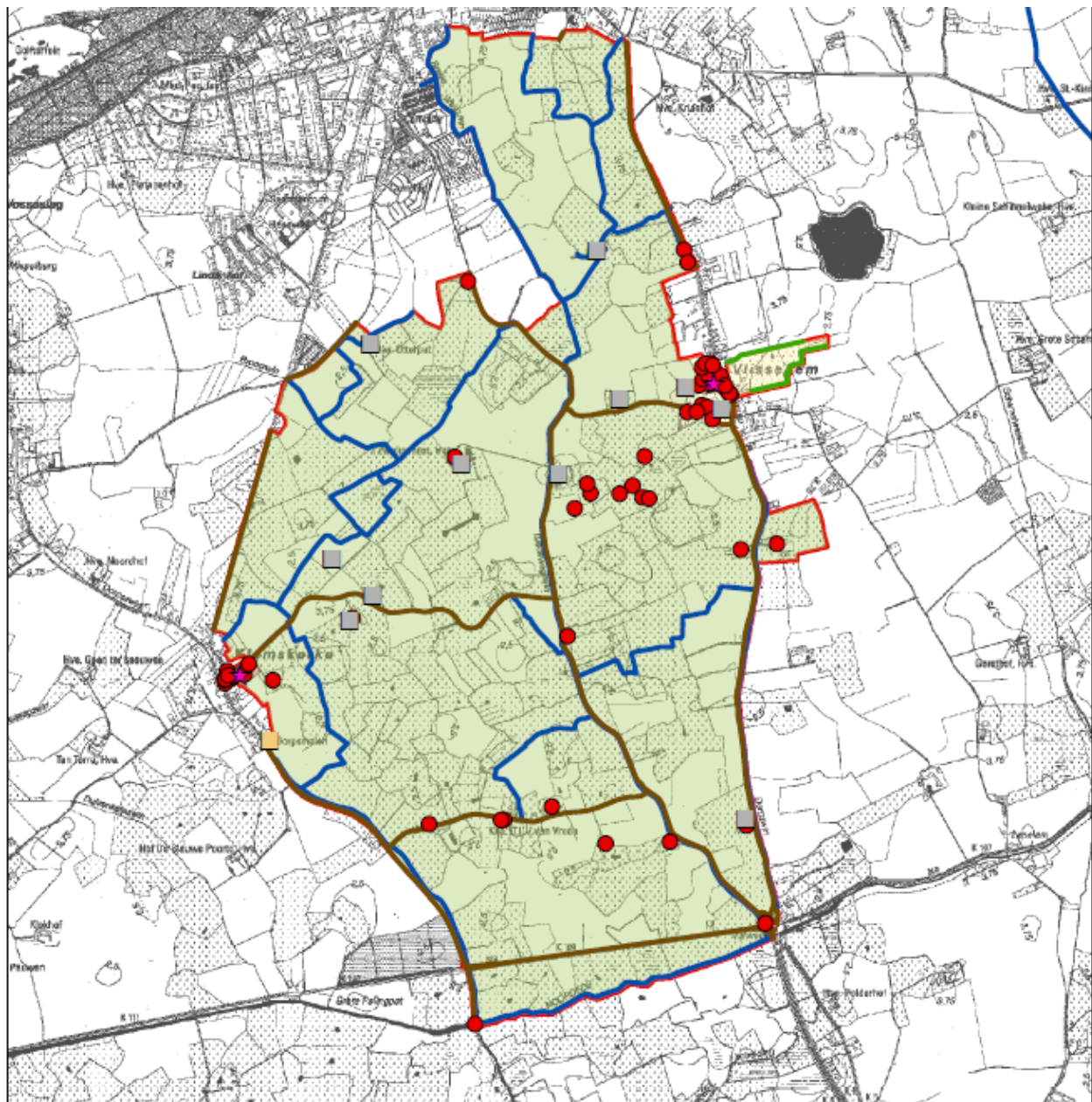
Eerder gemaakte afspraken dienen in overweging genomen te worden (bv. wat betreft de ruilverkaveling en omzetting van natuur naar landbouw bij het Pompje. *In het najaar van 2008 werd een eerste maal een actorenoverleg georganiseerd over dit actiegebied. Toen werd een voorstel van uitvoeringsplan voorgelegd en besproken. Algemeen kon geconcludeerd worden dat er meer overleg nodig was met de actoren alvorens een nieuw ontwerpplan op te maken en voor te leggen.*

3.2 Beslissing tot opmaak ruimtelijk uitvoeringsplan “Kustpolders van Jabbeke en Oudenburg”

Op 9 december 2010 nam het AGNAS-coördinatieplatform een beslissing over de ruimtelijke uitvoeringsplannen waarvoor het planningsproces in 2011 zal opstarten. Het ruimtelijk uitvoeringsplan “Kustpolders van Jabbeke en Oudenburg” is binnen die context opgenomen in het ‘gebiedsgericht programma’ voor 2011.

3.3 Ankerplaats

Op 18 december 2009 werd door de minister van Onroerend Erfgoed de ankerplaats “Polder Klemskerke-Vlissegem” definitief aangeduid. (zie kaart 5)

De ankerplaats "Polder Klemskerke-Vlissingen" beoogt het behoud van de typische landschapskenmerken, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de natuurwetenschappelijke, historische, esthetische, sociaal-culturele en ruimtelijk-structurerende waarden.

Binnen de afbakening van de ankerplaats is enkel het gedeelte nabij Paddegat opgenomen binnen de voorlopige contour van het voorliggend gewestelijk RUP.

Planningsinitiatieven die volgen na de definitieve vaststelling dienen de aanduiding van deze ankerplaats af te wegen ten aanzien van andere sectorale elementen en dienen deze ankerplaats desgewenst te vertalen in een erfgoedlandschap. (kaart 5 en 6)

Het plangebied wordt gekenmerkt door:

- Landgebruik in relatie tot de bodemgesteldheid met grote en aaneengesloten graslandcomplexen met historisch relevant microreliëf, afgewisseld met verspreide of soms lijnvormige akkerlandstructuren;
- Graslandpercelen met microreliëf, kleine landschapselementen, laantjes, grachten, poelen, ...
- Sterk vertakt hydrografisch netwerk van waterlopen, grachten en sloten, die de percelering bepalen;
- Historisch wegen patroon bestaande uit landelijke wegen met kleinschalig karakter, bochtig verloop en typisch profiel van weg met bennen en begeleidende langsgracht/waterloop;
- Recentere wegen (Brugse Baan en Nieuwe Steenweg) hebben recht tracé, met begeleidende langsgrachten;
- Noordede als belangrijke polderwaterloop met grillige oevers en rietbegroeiing, én brug langs de Watergangstraat;

3.4 Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000

In het plangebied liggen (delen van) Speciale Beschermingszones (SBZ). Het betreft het Habitatrichtlijngebied 'Polders' met gebiedscode BE2500002 en het Vogelrichtlijngebied 'Poldercomplex' met gebiedscode BE2500932. De Specifieke Instandhoudingsdoelstellingen voor deze Speciale Beschermingszones staan vermeld in rapport 31 betreffende de SBZ's BE2500002 – BE2500932 – BE2501033 – BE23001134. (zie kaart 3)

Binnen het plangebied ligt een aantal biotopen die van belang zijn voor de instandhouding van bepaalde habitats en soorten. Het betreft in hoofdzaak zilte graslanden, niet-zilte poldergraslanden en rietvegetaties. De voornaamste doelstellingen zijn (omschreven voor het gehele Poldercomplex, dus niet alleen voor dit projectgebied):

1. Realisatie kerngebieden zilte graslanden

Met het oog op een duurzame instandhouding van de zilte graslanden (1310 en 1330) in de polders en om lange termijn garanties te bieden voor de habitattypische soorten, o.a. kluut en steltkluut, wordt een toename van de actuele oppervlakte zilt grasland met 20 ha binnen SBZ-H vooropgesteld. Daarnaast is een kwaliteitsverbetering van de actuele oppervlakte noodzakelijk samen met een toename van het aantal en de bedekking van habitatype soorten en het tegengaan van verruiging en verdroging. Een belangrijk deel van deze doelstelling kan gerealiseerd worden door omvorming van graslanden die reeds een natuurbeheer kennen.

Een groot aandeel van deze doelstelling moet gerealiseerd worden in kerngebieden, gekoppeld aan een geschikt waterpeilbeheer en aangepast begrazingsbeheer. In hydrologisch geïsoleerde kerngebieden kan het voor de natuurdoelen geschikte peil mits een aantal ingrepen ingesteld worden in functie van de doelstellingen, waarbij de hoofdafwatering niet in het gedrang mag komen. Hiervoor is gebiedsgericht hydrologisch onderzoek noodzakelijk en dient rekening gehouden te worden met het omliggende landbouwgebruik, wonen en veiligheid. In gebieden met versnipperd en langgerekt voorkomen i.c. het Meetjeslandse krekengebied, waar de kreken ook de hoofdafwatering vormen voor het landbouwgebruik, is een betere afstemming van het peilbeheer noodzakelijk – hydrologische isolatie van de gebieden is hier waarschijnlijk niet mogelijk – verder hydrologisch onderzoek is vereist.

Essentiële kerngebieden waar een belangrijk deel van deze doelstelling gerealiseerd moet worden zijn:

- Uitkerkse Polder
- Ter Doest
- Zwaanhoek
- Klemskerke-Vlissegem
- Meetjeslandse krekengebied

Buiten deze kerngebieden is het van belang de kleinere oppervlaktes zilt grasland te behouden en lokaal uit te breiden waar mogelijk als kleine stapstenen tussen de kerngebieden binnen SBZ.

2. Behoud poldergraslanden

Met het oog op de duurzame instandhouding van de populaties overwinterende soorten in de SBZ en in Vlaanderen, in het bijzonder de kleine rietgans, is herstel van het leefgebied van de soort vereist. Dit impliceert minimaal het behoud van een graslandareaal van 11.600 ha waarvan 8.000-10.000 ha permanent grasland of weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf in de Oostkustpolders (zie G-IHD¹).

¹ Uitbreiding van de oppervlakte leefgebied met 0 - 1.858 ha onder de vorm van permanent grasland of weilandcomplexen met veel sloten en/of microreliëf, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid en dit naast het bestaande graslandareaal van 11.600 ha waarvan 8.000 - 10.000 ha permanent grasland of weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf in de Oostkustpolders.

De belangrijkste kerngebieden voor de poldergraslanden zijn de Uitkerkse Polders, de Meetkerse Moeren, Klemskerke-Vlissegem en de omgeving van Damme. De realisatie van kerngebieden zilte graslanden zal eveneens bijdragen aan en is compatibel met de doelstelling voor poldergraslanden.

Met het oog op het behoud van een goede kwaliteit van deze graslanden voor de aangemelde soorten is het behoud van het microreliëf en de aanwezigheid van water in en rond de percelen cruciaal. Nulbemesting is geen strikte vereiste op deze poldergraslanden. In die zin kunnen deze graslanden in landbouwgebruik blijven.

3. Kregen en begeleidende vegetaties

In het Meetjeslandse Kregen gebied worden enkele robuuste kernen beoogd waarin goed ontwikkelde kregenecosystemen voorkomen met een mix van riet, ruigtes (6430), veenmosvegetaties (7140), broekbossen (91E0) en zilte graslanden (1310/1330) met lokaal overgangen naar glanshaverhooilanden (6510), grote zeggenvegetaties en zilverschoongraslanden. Met het oog op ruimtebesparing is het combineren van verschillende doelen in enkele kerngebieden de beste oplossing. Ook naar Europese soorten leveren deze kerngebieden een belangrijke bijdrage: bruine kiekendief en blauwborst (riet als broedbiotoop), meervleermuis (insectenrijke kreekbegeleidende ruigtes en graslanden) en zeggekorfslak (grote zeggenvegetaties). Robuuste kernen leveren voldoende rust voor moerasvogels, o.a. de bruine kiekendief en blauwborst. Essentiële kerngebieden zijn enerzijds de Rode en Grote Geul (ca. 100 ha) in Assenede en anderzijds de kregen in St.-Laureins (met o.a. de Roeselarekreek, Boerekreek, Oostpolderkreek, Hollandersgat/Blokkreek, Bentillekreek, Molenkreek, Spletkreek en de kregen aan de Noorddijk; samen ca. 200 ha). Beide kerngebieden zijn grotendeels groen ingekleurd op het gewestplan.

Belangrijke voorwaarden voor goed ontwikkeld kregensysteem zijn het instellen van een geschikt waterpeilbeheer gekoppeld aan een goede waterkwaliteit. Zoals uit recente gegevens van de VMM blijkt (zie Bijlage 10) is de waterkwaliteit in verschillende kregen actueel een knelpunt. Peilafspraken die beter afgestemd zijn op de natuurdoelen in deze gebieden zijn noodzakelijk. De mogelijkheid van hydrologische isolatie moet verder onderzocht, maar dit lijkt in eerste instantie heel moeilijk omdat de omliggende gebieden afwateren via de kregen.

Met het oog op de instandhouding van de populatie bruine kiekendief in de SBZ zijn volgende gebieden van belang:

- Kregencomplex Assenede
- Kregen gebied omgeving Noorddijk
- Kregen gebied St. Margritte – St. Jan
- Polders te Hoeke & Lapscheure
- 't Pompje en Kwetshaeg
- Uitkerkse Polder

De grootte van de gebieden kan sterk variëren, maar vnl. een belangrijk aandeel van het kwalitatief broedgebied dient in deze kerngebieden gerealiseerd te worden. Gezien de bruine kiekendief een verstoringgevoelige soort is, is het van belang binnen een straal van 100 m rond de geschikte broedgebieden verstoring tot een minimum te beperken. De belangrijkste maatregel hiertoe is het realiseren van een peilbeheer dat de duurzame instandhouding van rietvegetaties garandeert, in overleg met de andere gebruikers. Naast het in stand houden van rietvelden kan met beheerovereenkomsten met lokale landbouwers gewerkt worden, gezien de soort ook broedt in graanvelden.

Soorten die meeliften op de doelen – wat betreft broedhabitat (rietvegetaties) – zijn roerdomp en woudaapje. Deze soorten worden echter niet afzonderlijk tot doel gesteld.

4. Overwinterende vogels

Overwinterende vogelsoorten maken gebruik van de grote kerngebieden rond o.a. Damme en Meetkerke/Uitkerke. Gepaard met de overwinterende watervogels profiteren ook ganzen (kolgans, kleine rietgans en grauwe gans) van de kerngebieden. In dat opzicht is de afbakening van grote kerngebieden een prioriteit voor zowel vegetaties als daarop overwinterende vogelsoorten. Onder meer blauwe kiekendief, velduil, kleine zwaan en smient zijn jaarlijkse wintergasten die gebruik maken van het gebied. Robuuste kerngebieden waar de verstoring minimaal is, genieten de voorkeur. De kerngebieden hoeven geen exclusieve natuurgebieden te worden, een combinatie met landbouwgebied en landbouwgebruik is hierin geen hinder, wel een aandachtspunt.

De belangrijkste kerngebieden voor overwinterende vogels gebonden aan de poldergraslanden zijn de Uitkerkse Polders, de Meetkerse Moeren, Klemskerke-Vlissegem en de omgeving van Damme. In tweede instantie gaat het om het Kregen gebied, de Zwaanhoek en Ter Doest.

3.5 Natuurcompensatiegebieden voor de haven Brugge-Zeebrugge

Op 22 april 2005 werd de overeenkomst ondertekend voor de realisatie van de natuurcompensaties noodzakelijk voor de verdere ontwikkeling van de Achterhaven van Zeebrugge. Een aantal van de zoekzones die zijn aangeduid waarbinnen de natuurcompensaties kunnen worden uitgevoerd, liggen binnen het plangebied. Deze zijn de zoekzones Palingpot, Vijfwegen, Pompje, Ettelgem, Paddegat en Kwetshage. De totale netto doelstelling van de natuurcompensaties is 362 ha waarvan 144 ha zilt grasland, 144 ha poldergrasland, 9 ha brakke plas en 65 ha rietmoeras. Het project wordt begeleid en gestuurd door een beheercommissie, waarin naast

Alle gronden die noodzakelijk zijn voor de realisatie van deze doelstellingen worden op vrijwillige basis verworven binnen de zoekzones. Daarnaast is onder de overeenkomst een lokale grondenbank werkzaam, waardoor ruilgrond kan worden verworven buiten de zoekzones, om landbouwers uit te ruilen.

Voorliggend GRUP in voorbereiding dient de zoekzones of delen van zoekzones die werden ingericht, of die nog zullen worden ingericht voor de natuurcompensaties, planologisch in hun natuurfunctie te bevestigen. In de beslissing van de Vlaamse Regering van 23 juli 2010 (VR 2010 1607 DOC. 0663) heeft de minister bevoegd voor ruimtelijke ordening de opdracht gekregen om planologische gelijktijdigheid met de realisatie van de natuurcompensaties te garanderen.

De eerste inrichtingswerken zijn opgestart in 2008 in het Pompje. Bij deze inrichting Pompje fase I werd van de algemene doelstelling zowel zilt grasland, poldergrasland en rietmoeras gerealiseerd. In 2011 werd Pompje fase II gerealiseerd (zilt grasland). Pompje fase III (zilt grasland) zal kunnen worden gerealiseerd nadat eerder gemaakte afspraken binnen de beheercommissie inzake bestemmingswijzigingen van natuurgebied naar landbouwgebied in de zoekzone Pompje, hun neerslag zullen vinden in een definitieve vaststelling van voorliggend GRUP in voorbereiding.

In de zoekzone Kwetshage is door de Vlaamse Regering op 23 juli 2010 beslist (VR 2010 1607 DOC. 0663) om financiële stimuli te voorzien ten einde een snelle en volledige verwerving van het volledige gebied tussen Kanaal van Brugge naar Oostende en de spoorweg Brugge-Oostende te kunnen realiseren. Tevens heeft de Vlaamse Regering in deze beslissing bevestigd dat het resterende gedeelte van de doelstelling 'rietmoeras' (45 ha) in dit noordelijk gedeelte van de zoekzone Kwetshage moet worden gerealiseerd. De aard van de inrichtingsmaatregelen die moeten worden uitgevoerd om deze doelstelling te kunnen realiseren, maakt een volledige verwerving van dit gedeelte van de zoekzone noodzakelijk. De fase van verwerving van het noordelijk deel van de zoekzone Kwetshage is momenteel bezig. De VLM koopt rechtstreeks aan of ruilt landbouwers uit. Aangezien de doelstelling van rietmoeras geen landbouwgebruik meer toelaat is een planologische wijziging naar natuurgebied noodzakelijk.

3.6 Ruilverkavelingen Paddegat en Houthave

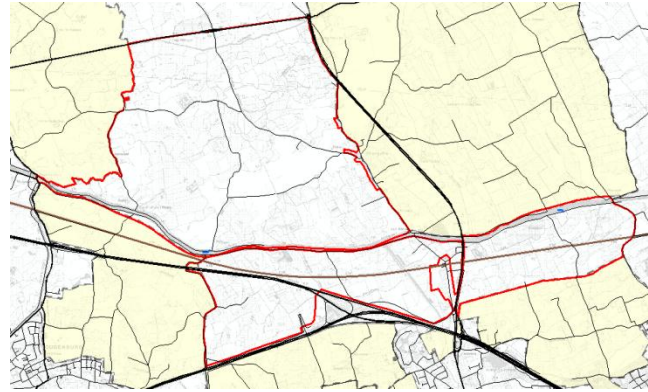
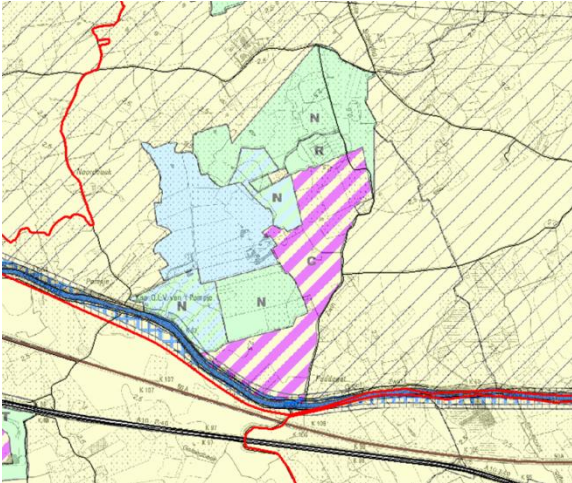
Het plangebied bevat ten noorden van het kanaal Brugge-Oostende 2 ruilverkavelingen. Beide ruilverkavelingen worden voornamelijk gekenmerkt door een landbouwgebruik van grasland, voedergewassen en akkerbouw.

In het oosten van het plangebied gaat het om de ruilverkaveling Houthave. De ruilverkaveling is van het type 'oude stijl' dat gekenmerkt wordt door een sterke herstructurering van de landbouwstructuur. Het ruilverkavelingsgebied beslaat een oppervlakte van 1.871 ha. De ruilverkaveling Houthave is nuttig verklaard op 30 juni 1976 en de ruilverkavelingsakte is verleden op 30 oktober 1986. Het ruilverkavelingsgebied omvat voornamelijk beleidsmatig herbevestigd agrarisch gebied (HAG). In het oostelijk deel van het ruilverkavelingsgebied zijn de Meetkerkse Moeren gesitueerd.

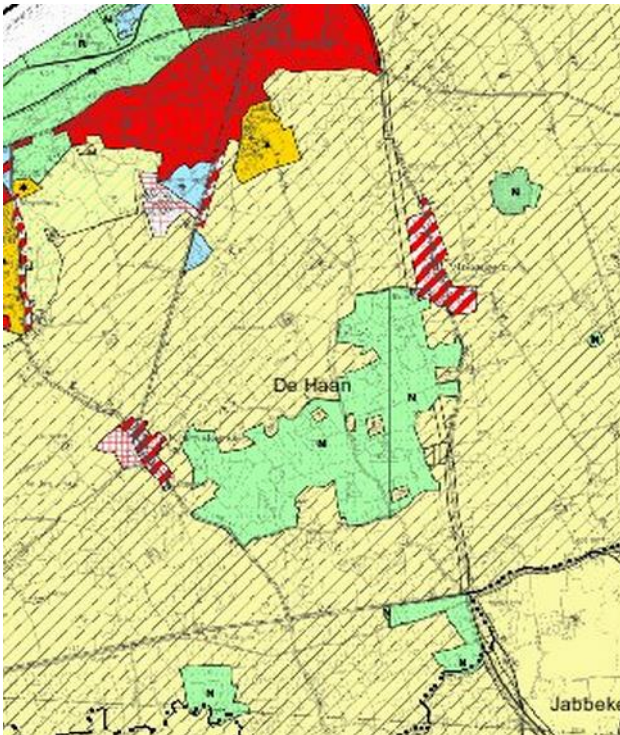
In het westen van het plangebied in de omgeving van Stalhille betreft het de ruilverkaveling Paddegat. Het gaat hier om een relatief gaaf gebleven landbouwgebied van 1362 hectare als verlengstuk van de al in 1986 beëindigde ruilverkaveling Houthave. De ruilverkaveling Paddegat is nuttig verklaard op 18 juni 1986 en de ruilverkavelingsakte is verleden op 17 december 1993.

De ruilverkaveling is van het type 'nieuwe stijl'. Begin jaren tachtig werd hier een ruilverkavelingsprocedure op gang gebracht, vooral gemotiveerd door de nood aan verbetering van de waterhuishouding in dit agrarisch gebied. Waar de opties van deze structuurgreep aanvankelijk werden afgestemd op de klassieke aanpak met doorgedreven waterbeheersing en herverkavelingspatroon, aansluitend op dit van het zopas beëindigde naburige blok Houthave, werd het roer in de loop van de planvorming hier omgegooid. Onder invloed van de maatschappelijke ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende gewijzigde beleidsbeslissingen werd het ruilverkavelingsinstrument voor het eerst in deze provincie omgebogen tot de 'ruilverkaveling nieuwe stijl' met verruimde doelstellingen. Dit type ruilverkaveling is vooral afgestemd op een integrale gebiedsinrichting, waarbij naast de hoofdbestemming landbouw ook alle andere in het gebied aanwezige functies - zoals landschap, natuur, cultuurhistorie en recreatie -ruimer worden geïntegreerd dan voorheen het geval was. Omwille van zijn belangrijke natuurwaarden, vooral door zijn waterrijkdom in moeilijk toegankelijke aaneengesloten reliëfrijke graslandgebieden, was de natuurbehoudsfunctie niet onbelangrijk.

In het ruilverkavelingsgebied zijn 10 bedrijfszetels gelegen (vooral rundveehouderij). Het ruilverkavelingsgebied omvat onder meer het Pompje en Schobbejak-Paddegat. Conform het ruilverkavelingsplan is voor de omgeving van het Pompje een planologische ruil nodig voor het actueel zonevreemd landbouwgebruik (delen met een actuele natuurbestemming komen in aanmerking voor een agrarische bestemming). Anderzijds komt volgens het ruilverkavelingsplan Schobbejak in aanmerking voor een natuurbestemming.

gewestplan met locatie van de ontginningsgebieden en zone voor gemeenschapsvoorziening (in gebruik voor het zendstation) (kaart 6) – kaart met de ruilverkavelingen Paddegat en Houthave (kaart 7)

Specifieke randvoorwaarden, aandachtspunten of onderzoeksvragen zijn:

- De perimeter van het plangebied zoals aangegeven in de procesnota is indicatief en opgesteld op basis van de huidige inzichten. Indien bij de verdere uitwerkingen van het gebied of uit het overlegproces zou blijken dat het wenselijk het plangebied uit te breiden of in te beperken, kan de perimeter desgevallend aangepast of verfijnd worden.
- Zo wordt de ankerplaats “Polder Klemskerke – Vlissegem” nu maar zeer gedeeltelijk opgenomen in de plancontour. Mogelijk is het interessant om deze ankerplaats volledig op te nemen. En zo het actiegebied tussen Vijfwege, Vlissegem, Klemskerke en De Haan volledig op te nemen (inclusief de poel van Vlissegem). (kaart 8 – planologische toestand van de polder van Klemskerke – Vlissegem)
- De gemeente De Haan stelt deze suggestie voor, rekening houdend met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van de gemeente dat een zone tussen de ankerplaats en de kern van De Haan aangeduid heeft als potentieel ontwikkelingsgebied voor wonen (op langere termijn).

4 Relatie met andere planningsprocessen en beleidsbeslissingen

4.1 Andere voor het plangebied relevante beleidsbeslissingen of lopende planningsprocessen op Vlaams niveau

Volgende beslissingen of processen zijn van belang:

- Bijzonder Oppervlaktedelfstoffenplan Polderklei, definitief vastgesteld door minister Crevits op 28 november 2008. 1 ontginningsgebied ligt binnen de perimeter. Voor ‘Pompje’ wordt een behoud voorgesteld in functie van de zandwinning (onder de polderklei), dit echter zonder exploitatievooruitzichten. In het planningsproces voor het RUP kan een nieuwe bestemming voor deze zone onderzocht worden.
- Afstemmen met de begrenzing van de stedelijke gebieden Brugge en Oostende. (zie kaart 4)

- Afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk, VEN, 1^e fase.
In 2003 werd een eerste afbakening van VEN-gebieden doorgevoerd via enkele 'groene' RUP's. Binnen het plangebied liggen zo 2 deelplannen van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan: 'gewestelijk RUP 'Onderdelen Grote Eenheid Natuur': "Gebieden van de overgang van polders naar zandstreek langs het kanaal Brugge-Oostende". Het ene gebied staat bekend als 'Kwetsbage' en ligt ten oosten van de N377, tussen de spoorweg en het kanaal. Het andere, kleinere, gebied ligt tussen de A10 en E40 (richting Veurne) en is gekend onder de naam 'Ettelgemse Gemene Weiden'. (zie kaart 4)

4.2 Relatie met provinciale planningsprocessen

Volgende punten zullen in het voorbereidend onderzoek en overleg voor het ruimtelijk uitvoeringsplan aan bod komen:

- De verwevenheid van natuurlijke structuur en grondgebonden landbouw in delen van deze ruimte moet de openheid behouden en versterken. Het beperkt toeristisch-recreatief medegebruik is complementair en situeert zich vooral langs de bestaande kanalenstructuur.
- De verwevenheid van landbouw en natuur moet worden versterkt.
- Het is wenselijk dat grote delen van dit poldergebied bouwvrij gehouden worden.
- Natuurverbindingsgebied: Jabbeekse beek
- Natte ecologische structuur van bovenlokaal belang: Noordede
- Toeristisch-recreatief lijnelement: kanaal Brugge-Oostende

4.3 Relatie met gemeentelijke planningsprocessen

Gemeentelijk structuurplan Oudenburg– *nog in opmaak*

Gemeentelijk structuurplan Jabbeke (12-08-2008)

Volgende punten zullen in het voorbereidend onderzoek en overleg voor het ruimtelijk uitvoeringsplan aan bod komen:

- De meeste selecties van landschaps- en natuurelementen zijn reeds gebeurd door het Vlaams Gewest en de provincie. Zo zijn het Kanaal [Brugge-Oostende] en de Noordede als 'structureerende lineaire elementen' en 'natte ecologische infrastructuren' en de Jabbeekse beek als 'natuurverbindingsgebied' aangeduid. De gemeente wenst de bovenlokale selecties te verfijnen op lokaal niveau: 'open ruimteverbindingen' tussen de kernen, poldergeleden en beekvalleien als 'structureerende lineaire elementen'.
- De gemeente suggereert dat binnen het open agrarisch gebied van de polders de grondgebonden landbouw alle kansen moet krijgen. Glastuinbouw en nieuwe intensieve veeteelt worden in deze gebieden best geweerd.
- Voor de bestaande landbouwbedrijven moet de nodige flexibiliteit worden ingebouwd omwille van de economische druk naar schaalvergroting. Noodzakelijke evoluties in functie van de rendabiliteit moeten binnen de bestaande landbouwbedrijven mogelijk zijn.

Gemeentelijk structuurplan De Haan (18-08-2007)

Volgende punten zullen in het voorbereidend onderzoek en overleg voor het ruimtelijk uitvoeringsplan aan bod komen:

De landbouw moet centraal staan bij het behoud van de open ruimte in de gemeente. De natuurwaarden moeten verenigbaar zijn met - en afgestemd zijn op de landbouwactiviteiten. De landbouw wordt nu geconfronteerd met de omvorming tot natuurgebied van de beschikbare gronden, terwijl eigenlijk aangedrongen wordt op een uitbreiding van potentiële landbouwgronden. Er dient gestreefd naar een betere rechtszekerheid (inzonderheid voor de landbouw) en een evenwicht tussen ecologie, economie (handel) en toerisme met het oog op het behoud van de open ruimte en met begrip voor het natuurlijk evenwicht.

- Het landbouwgebied ten zuiden van de Noordede wordt geselecteerd als landbouwgebied met overwegend grasland.
- De omgeving van de Noordede is geselecteerd als gaaf landschap.

Relevante gemeentelijke bestemmingsplannen

Minstens met volgende bestemmingsplannen (BPA of RUP) moet rekening gehouden worden:

Sectorale BPA's voor bedrijven, grenzend aan of ingesloten in het plangebied:

- Sabbe-Noviflor (Jabbeke)

BPA grenzend aan of ingesloten in het plangebied:

- Bedrijventerrein Stationstraat (Jabbeke)
- Bekedijkstraat (Jabbeke)

Jabbeke is gestart met de opmaak van een gemeentelijk RUP voor de omgeving van de Stationstraat/Spoorwegstraat.

5 Overlegstructuur

Voor de verdere afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur hanteert de Vlaamse Regering volgend partnerschapmodel:

- Een coördinatieplatform (C-AGNAS) met vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse ministers en administraties, de natuur- en landbouworganisaties en de verenigingen van gemeenten en provincies (VVSG en VVP) stuurt het globaal verloop van het planningsproces op Vlaams niveau aan en selecteert de actiegebieden waarvoor het planningsproces opgestart kan worden onder de vorm van een gebiedsgericht programma dat jaarlijks opgesteld wordt.
- Een administratieoverschrijdend planningsteam (P-AGNAS) met vertegenwoordigers vanuit de Vlaamse administraties bevoegd voor landbouw, natuur, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed is verantwoordelijk voor de opmaak van de concrete ruimtelijke uitvoeringsplannen en het voeren van het overleg daarover met de betrokken actoren.
- Een lokaal actorenoverleg per op te maken ruimtelijk uitvoeringsplan met een participatietraject op maat van het plangebied. Het coördinatieplatform besliste op 9 september 2010 over de wijze waarop dat lokaal actorenoverleg vorm gegeven wordt.
- Een ambtelijke terugkoppeling met de Vlaamse administraties niet vertegenwoordigd in het planningsteam.

Het administratieoverschrijdend project wordt gecoördineerd door een projectleider bij de afdeling Ruimtelijke Planning van het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO) van de Vlaamse overheid.

De opmaak van het ruimtelijk uitvoeringsplan "Kustpolders van Jabbeke en Oudenburg" wordt binnen het administratieoverschrijdend planningsteam voorbereid door volgende medewerkers:

Stijn Vanderheiden	Departement Ruimte Vlaanderen	Stijn.vanderheiden@rwo.vlaanderen.be	050 24 82 47
Els Willems	Departement Ruimte Vlaanderen	Els.willems@rwo.vlaanderen.be	050 24 82 21
Michel Van Ombergen	Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling, departement Landbouw en Visserij	Michael.vanomborgen@lv.vlaanderen.be	02 553 21 79
Elke Ramon	Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling, departement Landbouw en Visserij	Elke.ramon@lv.vlaanderen.be	050 24 77 19
Wim Pauwels	Agentschap voor Natuur en Bos	Wim.pauwels@lne.vlaanderen.be	050 24 77 60
Guido Tack	Agentschap Ruimte en Erfgoed	Guy.tack@rwo.vlaanderen.be	09 265 46 11
Edgard Daemen	Vlaamse Landmaatschappij	Edgard.daemen@vlm.be	050 45 82 15
Lieve Vriens	Instituut voor Natuur- en BosOnderzoek	Lieve.vriens@inbo.be	02 525 03 58

Volgende organisaties en besturen worden uitgenodigd om te participeren aan het lokaal actorenoverleg:

- Gemeentebestuur stad Oudenbrug
- Gemeentebestuur gemeente Jabbeke
- Gemeentebestuur gemeente De Haan
- Provinciebestuur provincie West-Vlaanderen
- Boerenbond
- Algemeen Boerensyndicaat
- Vlaams Agrarisch Centrum
- Natuurpunt
- Landelijk Vlaanderen
- Nieuwe polder van Blankenberge

Voor globale opvolging van het voortraject zal het lokaal actorenoverleg multilateraal verlopen. Tussentijds zal waar nodig of nuttig gericht bi-of multilateraal overleg met één of een beperkt aantal partners plaatsvinden in functie van specifieke knelpunten, gebieden of thema's.

Afhankelijk van de agenda van het gewestelijk RUP kan het actorenoverleg aangevuld worden met extra partners.

Met volgende andere Vlaamse administraties zal ambtelijk teruggekoppeld worden in het voortraject:

- Agentschap Wegen en Verkeer
- Departement LNE, ALBON, dienst Natuurlijke Rijkdommen
- Toerisme Vlaanderen
- Waterwegen en Zeekanaal

Andere specifiek in dit gebied te betrekken instanties of organisaties zijn:

- Defensie (zendpost Stalhille)
- Ontvangststation Oostende radio (OSU): Clemensheulestraat, Oudenburg (op afstand bediend vanuit Commcenter Zeebrugge).

6 Procesverloop

Hieronder worden de verschillende stappen in het 'voortraject' bij de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan verduidelijkt. Het 'voortraject' eindigt bij de start van de formele decretale procedures, zijnde de organisatie van een plenaire vergadering over het voorontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

6.1 De opstartfase

In de opstartfase wordt via de procesnota het doel van het ruimtelijk uitvoeringsplan, de relatie met het voorgaand visievormingsproces en de wijze waarop voorbereidend onderzoek en overleg georganiseerd zal worden verduidelijkt.

Op basis van de aandachtspunten die de betrokken actoren op de startvergadering of in een afzonderlijk bilateraal overleg formuleren worden de elementen die in het voortraject verder onderzocht en/of besproken moeten worden geconcretiseerd.

- Over welke gebieden bestaat brede consensus dat ze behouden moeten blijven als landbouw- of natuurgebied of een bestemmingswijziging kunnen krijgen naar landbouw- of natuurgebied?
- Welke randvoorwaarden of aandachtspunten kunnen er geformuleerd worden bij de vertaling van de ruimtelijke concepten uit de visie naar een afbakeningsplan op perceelsniveau?
- Welke zijn de reeds lopende projecten of in opmaak zijnde plannen of in het gebied waarmee afgestemd moet worden?
 - Perimeters van het Vlaamse en de erkende natuureservaten/Natuurcompensatiegebieden voor de Zeebrugse Haven (Natuurinrichting Pompje, Natuurinrichting Kwetshage, ...)

Volgende elementen zullen in het voortraject expliciet onderzocht worden:

- landbouwonderzoek: detailonderzoek op perceelsniveau naar de ligging van de bestaande landbouwbedrijfszetels, huiskavels en landbouwgebruikspercelen om maximaal te vermijden dat de landbouweconomische uitbating van de bestaande landbouwbedrijfszetels in het gedrang zou komen;
- onderzoek naar de connectiviteit van de natuurlijke structuur op basis van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones bij de aanduiding van nieuwe gebieden voor natuur en bos en van agrarische gebieden met overdruk natuurverweving;
- onderzoek naar de mogelijke milieueffecten van het plan (planmer-screening).
- vertaling erfgoedelementen
- ...

In de februari en maart voerde het planningsteam bilateraal overleg met de betrokken gemeentebesturen.

De procesnota wordt toegelicht op een startvergadering op 19 april 2013 in Brugge (kantoren VLM).

De synthese van de antwoorden op deze vragen, de geformuleerde aandachtspunten en de wijze waarop ze in het voortraject behandeld zullen worden, wordt aangegeven in een tweede procesnota die de startfase afrondt.

Indien nodig of nuttig kan de tweede procesnota toegelicht worden op een tweede actorenoverleg. Bij voorkeur wordt de nota schriftelijk overgemaakt en wordt onmiddellijk gestart met de planvormingsfase.

6.2 Planvormingsfase

De planvormingsfase heeft tot doel een gedragen inhoudelijk voorstel van gewestelijk RUP te maken. Via overleg met de middenveldorganisaties en lokale besturen wordt een planvoorstel uitgewerkt dat (1) voldoet aan de in het RSV vooropgestelde ruimtelijke beleidsdoelstellingen, en (2) zo veel als mogelijk rekening houdt met de aandachtspunten uit het actorenoverleg.

Het planvoorstel wordt uitgewerkt door het planningsteam. Volgende elementen worden in deze fase expliciet onderzocht:

- detailonderzoek op perceelsniveau naar de ligging van de bestaande landbouwbedrijfszetels, huiskavels en landbouwgebruikspercelen om maximaal te vermijden dat de landbouweconomische uitbating van de bestaande landbouwbedrijfszetels in het gedrang zou komen;
- onderzoek naar de connectiviteit van de natuurlijke structuur op basis van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones bij de aanduiding van nieuwe gebieden voor natuur en bos en van agrarische gebieden met overdruk natuurverweving;
- onderzoek naar de mogelijke milieueffecten van het plan (planmer-screening);
- het onderzoek vanuit het agentschap Onroerend Erfgoed voor de aanduiding van de ankerplaats kan ingebracht worden in functie van het behoud en het versterken van waardevolle landschappen en onroerend erfgoed binnen het projectgebied.

In functie van de opstartfase geïdentificeerde aandachtspunten wordt in deze fase waar nodig of nuttig tussentijds gericht bi- of multilateraal overleg gevoerd over specifieke gebieden of onderwerpen. Dat overleg wordt voorzien in mei.

Op basis van het voorbereidend onderzoek en overleg wordt een eerste RUP-voorstel voor bespreking voorgelegd aan het actorenoverleg. Het eerste RUP-voorstel is een informeel, tussentijds werkdocument zonder formele juridische waarde. Het voorstel heeft in de mate van het mogelijk reeds de inhoudelijke en vormelijke kenmerken van een voorontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan cfr. de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening; het bevat minstens een toelichting van de planopties, een grafisch plan op perceelsniveau en stedenbouwkundige voorschriften.

Het actorenoverleg over het **eerste RUP-voorstel** zal vermoedelijk plaatsvinden in **tegen de zomer van 2013**.

Doel van het actorenoverleg is het inventariseren van de standpunten en opmerkingen vanuit de middenveldorganisaties en lokale besturen over het eerste RUP-voorstel. De actoren maken hun opmerkingen maximaal schriftelijk over, bij voorkeur op het overleg.

- Bij tegengestelde standpunten worden de mogelijkheden voor aanpassing van het voorstel afgetoetst. Indien er geen akkoord over een aanpassing van het voorstel is, worden de verschillende standpunten genotuleerd en wordt het discussiepunt als onderzoeksvraag meegegeven aan het planningsteam. Het planningsteam verwerkt alle discussiepunten en formuleert een tweede RUP-voorstel dat opnieuw aan het actorenoverleg wordt voorgelegd. Indien nodig of nuttig wordt tussentijds gericht bi- of multilateraal overleg gevoerd over specifieke discussiepunten. De wijze waarop de discussiepunten verwerkt zijn wordt systematisch gerapporteerd in een motiveringsnota die in bijlage bij het RUP-voorstel gevoegd wordt.
- Indien er tijdens het actorenoverleg voldoende elementen van overeenstemming zijn of duidelijk is binnen welke marges het plan bijgesteld kan worden, wordt de planningsfase afgerond en de besluitvormingsfase opgestart.
- Indien nuttig, kan tijdens de planvormingsfase besloten worden om parallel aan het RUP-voorstel een planuitvoeringsnota op te maken. Een planuitvoeringsnota is een optioneel product dat, waar nodig, wordt ingezet om de besluitvorming over het RUP te kunnen faciliteren. In deze nota worden de gebiedsspecifieke initiatieven gebundeld die nodig of wenselijk zijn om de opties die in het RUP ingeschreven worden, te realiseren. Het kan gaan om inrichtingsengagementen, engagementen inzake verwerving, acties inzake op te stellen overeenkomsten, flankerende maatregelen... Een planuitvoeringsnota moet faciliterend zijn en is facultatief; het opstellen van een planuitvoeringsnota is geen noodzakelijk voorwaarde zijn om te beslissen over een RUP.

Het actorenoverleg over het **tweede RUP-voorstel** zal vermoedelijk plaatsvinden **in de herfst van 2013**.

De procesnota wordt geactualiseerd en rapporteert over het gevoerd overleg. Het lokaal actorenoverleg wordt als afgerond beschouwd.

6.3 Goedkeuringsfase

De goedkeuringsfase omvat de formele juridische goedkeuringsprocedure voor het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan zoals voorzien in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Het omvat volgende stappen:

- De opmaak van een voorontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan en het organiseren van een formele plenaire vergadering waarop de betrokken gemeente- en provinciebesturen en de aangeduide adviserende instanties een formeel advies uitbrengen.

- De opmaak van een ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dat voorlopig vastgesteld wordt door de Vlaamse Regering en waarover een openbaar onderzoek gevoerd kan worden. Indien wenselijk kan besloten worden in partnerschap met de lokale besturen en middenveldorganisaties naar aanleiding van het openbaar onderzoek een bijkomend informatiemoment voor de brede bevolking te organiseren, bv. onder de vorm van een informatiemarkt of toelichting.
- De in het openbaar onderzoek geformuleerde bezwaren of opmerkingen worden gebundeld door de Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (Vlacoro) die een advies formuleert aan de Vlaamse Regering.
- De Vlaamse Regering stelt het ruimtelijk uitvoeringsplan definitief vast, al dan niet aangepast op basis van de resultaten van het openbaar onderzoek.

Het starten van de **goedkeuringsfase** wordt voorzien in het **najaar van 2013**.

7 Schema

In het onderstaande schema worden de verschillende processtappen op een indicatief tijdschema weergegeven.

